

УДК 811.161. 2:778.543.6:378.013

МУЛЬТФІЛЬМИ НА УРОКАХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

Ірина Юзвяк

*Національний університет „Львівська політехніка”,
кафедра іноземних мов,
вул. Карпінського 2/4, кімн.301, 79013 Львів, Україна
тел.: 032 258 27 53
ел. пошта: iryna_yuzvyak@yahoo.com*

Зосереджено увагу на мультфільмах як на навчальному матеріалі під час вивчення української мови в чужомовній аудиторії. Розглянуто принципи та критерії добору фільмів у студентів-іноземців, запропоновано види вправ для формування лексичної, граматичної компетенції, а також розвитку навичок розмовного мовлення.

Ключові слова: мультфільм, фільмотека, українська мова як іноземна.

Сучасний освітній процес ставить все нові і нові завдання, що передбачає використання цифрових та електронних засобів інформації, таких як комп'ютер, айпод, айфон, тощо. Вони набувають все більшого значення при вивченні іноземних мов.

Кожен викладач намагається урізноманітнити свої заняття, зробити їх цікавішими, а матеріал, який пояснює, максимально наблизити до реальних мовленнєвих ситуацій, збагатити словниковий запас студента сучасною лексикою, сталими висловами, або поглибити знання студентів-іноземців про особливості української культури.

Усі ці моменти в навчальному процесі може забезпечити використання навчальних, документальних та художніх фільмів.

Актуальність дослідження використання фільмів та мультфільмів зумовлена недостатнім вивченням цього виду медіаресурсів у процесі викладання української мови в чужомовній аудиторії.

Мета статті – дослідити методичні особливості застосування мультфільмів у процесі викладання української мови як іноземної, а також запропонувати різні види вправ для роботи на уроках зі студентами-іноземцями в технічному університеті.

Аналіз наукової літератури з цієї теми лише підтверджує необхідність створення на заняттях ситуацій, які сприяють розумінню живого мовлення, впровадження медіаресурсів у процес вивчення української мови як іноземної.

На думку американської дослідниці Лаури Джонсон, основними перевагами фільмів під час викладання іноземної мови є:

1. Краща можливість зрозуміти розмовну мову.
2. Вдосконалення та покращення вимови та фонетичних умінь студентів.
3. Збільшення лексичного запасу.
4. Розвиток умінь самовиразитися через говоріння та письмо.
5. Несвідоме засвоєння граматичних форм і зразків речень у контексті [2: 1].

Викладачі Харківського національного дорожньо-автомобільного університету розробили відеокурс „Українська мова: перші кроки”, що складається з

трьох частин: перша частина – 10 відеофрагментів, друга – сюжетно-ігрові відеофрагменти, третя частина – перевірка домашнього завдання, прослуховування текстів студентів, німий варіант фільму, який озвучують студенти [1: 61–62].

Ці розробки у методиці викладання української мови як іноземної нашолюбують нас на думку, що деякі напрацювання є, проте методичні засади використання власне україномовних фільмів ще недостатньо досліджені та розроблені.

Варто привернути увагу до декількох теоретичних аспектів використання фільмів на заняттях з української мови як іноземної.

Навчальна мета показу фільму передбачає:

- вироблення навичок аудіювання в природному середовищі;
- показ комунікативного аспекту мови через вивчення міміки та жестів героїв фільму;
- подання ситуації для рольової гри;
- збагачення лексичного запасу студентів;
- ознайомлення з культурою, звичаями і традиціями країни;
- вироблення, практичних навичок опису та переказу побаченого;
- активізація спілкування чи стимулювання дискусії.

Критерії добору фільмотеки. При виборі фільму треба брати до уваги такі фактори:

1. Зображення, звук та зйомка повинні бути якісними.
2. Мовлення акторів (особливо на початковому етапі вивчення мови) має бути не дуже швидким, чітким, правильним, без шуму та музики (якщо, звичайно, це є можливим), а також мова фільму має бути сучасною, з мінімальною кількістю нових слів та виразів, фразеологізмів та жаргонізмів.
3. Сюжет фільму має бути цікавим, наближеним до реального життя.

Етапи роботи з художнім фільмом (мультфільмом).

Для того, щоб фільм став максимально корисним, необхідно провести декілька етапів.

Етап підготовки до перегляду фільму передбачає, на нашу думку, такі моменти:

а) викладач зі студентами проводить коротку розмову на тему, до якої близький запланований фільм. Це необхідно для того, щоб студенти пригадали, активізували у розмові лексику, яку вони незабаром почують;

б) робота над новою лексикою на цю тему. Це можуть бути різноманітні вправи: з'єднати пояснення слова з його визначенням; дібрати антоніми, синоніми до слів; скласти з новими словами словосполучення або речення; скласти з нових слів міні-текст до теми фільму; скласти короткі діалоги, використовуючи нові слова; написати декілька ребусів або підготувати міні-кросворди;

в) запропонуйте студентам-іноземцям переглянути декілька світлин до фільму, який вони невдовзі переглядатимуть, щоб вони передбачили сюжетну лінію фільму. Це можуть бути фото з іменами головних героїв, які потім допоможуть їм краще розібратися у сюжеті.

Етап перегляду.

На перший погляд, на цьому етапі студенти можуть спостерігати за тим, що відбувається на екрані та занотовувати основні події. Проте на цьому етапі важливими є деякі види вправ:.

а) робота з окремим фрагментом фільму. Викладач зупиняє фільм і студенти коротко переказують, що відбулося у цій частині, хто герої, як їх звати, скільки їм років, де вони працюють. Тут також можна спробувати ще один методичний прийом: вимикаємо звук і пропонуємо студентам спробувати відтворити діалоги героїв;

б) пропонуємо студентам записати імена героїв та навпроти кожного героя занотувати асоціації, які виникають при перегляді фільму;

в) кожному студентові пропонуємо одного персонажа для вивчення. Студенти під час фільму уважно стежать за тим, як він грає роль, а потім пробують зіграти самі цю роль.

Це не має бути дослівне відтворення, може бути імпровізація. Головне те, що це націлить студентів на уважний перегляд та глибоку вдумливість, проникнення в роль, а ще це допоможе створити нову комунікативну ситуацію.

Етап після перегляду фільму.

Це один із найважливіших етапів роботи, оскільки дає можливість викладачам побачити, що зрозуміли, засвоїли та вивчили студенти-іноземці.

Можна запропонувати багато видів вправ для цього етапу роботи.

а) завдання, яке передбачає список запитань, і студентам потрібно буде дати на них відповіді. Це завдання покаже викладачеві, наскільки добре студенти зрозуміли цілісність сюжету;

б) переказ змісту фільму. Цей тип завдання дуже корисний в комунікативному аспекті, адже дає змогу студентам-іноземцям розказувати, ділитися враженнями про фільм. Викладач зможе зауважити типові помилки, які допускають іноземці у монологічному мовленні;

в) після переказу логічним буде обговорення фільму в групі. Студенти обговорюють те, що побачили, оцінюють вчинки героїв, говорять про особливості характеру персонажів;

г) пропонуємо іноземцям зіграти певну сценку. При цьому відтворити або вигадати діалоги. Зазвичай, весело та з великим задоволенням студенти люблять грати у рольові ігри;

д) творча робота. Викладач пропонує студентам написати переказ фільму, скласти діалоги до тих сценок, які найбільше сподобалися, вигадати інше закінчення;

е) викладач роздає картки, де вже написані уривки діалогів героїв. Студентам-іноземцям необхідно сказати, кому з героїв належать подані репліки;

є) студенти переглядають фрагмент фільму, а потім вигадують біографії персонажів, визначають їхній соціальний стан, оцінюють рівень їхньої освіти, поведінки та культури.

Отже, ми розглянули найважливіші теоретичні аспекти застосування фільмів як навчального матеріалу на заняттях з української мови як іноземної.

Практично добираючи навчальний український фільм, ми зіштовхнулися з проблемою відсутності в сучасному українському кінематографі фільму, який можна було б використати на уроці. Тому ми звернули увагу на фільмотеку українських мультфільмів і знайшли серед них такі, які відповідають всім методичним вимогам. Пропонуємо перелік мультфільмів, який можна використовувати на заняттях з української мови як іноземної.

Назва мультфільму	Короткий зміст мультфільму	Тривалість
„Чарівний горох”	За мотивами української народної казки про Котигорошка та його друзів.	13 хв.
„Прикольна казка”	“Прикольна казка” – це іронічна й захоплююча казка з романтичними героями та підступними негідниками. Дія розгортається в двох трох дивних сусідніх королівствах: Військовому і Нещасливому. Як заведено в казках, принцеса Нещасливого королівства закохується в короля Військового. Після безлічі захоплюючих, кумедних, зворушливих, іноді небезпечних пригод їх з’єднує Доля.	88 хв.
„Ніч перед Різдвом”	Красень-коваль Вакула, закоханий в прекрасну Оксану, не зупинився ні перед чим: осідлав самого чорта, долетів на ньому до Санкт-Петербурга, дістався до самої імператриці ... І все це для того, щоб заслужити любов примхливої красуні.	45 хв.
„Різдвяна казка”	За казкою українського письменника М. Черемшини “Сльоза”. Напередодні Різдва сльоза бідної дівчини Марусі розтопила холодне і байдуже серце заможного господаря.	15 хв.

Розглянемо український мультфільм **„Ніч перед Різдвом”**.

Саме цей мультфільм має велику культурну цінність, бо знайомить студентів-іноземців з традиціями та звичаями святкування українського Різдва, показує життя українських селян, особливості їхнього характеру, розкриває українське музичне багатство.

Етап підготовки до перегляду мультфільму „Ніч перед Різдвом”

Щоб націлити студентів на сприйняття та краще розуміння цього мультфільму? викладач може провести бесіду зі студентами-іноземцями у формі запитань та відповідей.

Завдання 1. Дайте відповіді на запитання.

1. Які свята та традиції українського народу ви знаєте?
2. Які свята українці святкують взимку?
3. Що ви знаєте про Різдво?
4. З чим пов’язані ці святкування?
5. Що означають слова „колядка”, „колядувати”?
6. Чи є у вашій країні таке свято? Якщо так, то як ви його святкуєте?
7. Чи ви вже були свідком цього свята в Україні?
8. Що ви дізналися нового з цієї бесіди?

Отож, ми подали тему, активізували необхідну лексику, яку студенти незабаром почують у мультфільмі. Тому наступним етапом підготовки до мультфільму має стати робота над новою лексикою.

Оскільки у цьому фільмі трапляються деякі застарілі слова, безеквівалентна лексика, нові слова, тому доцільно, на нашу думку, подати короткий лексичний коментар.

Завдання 2. Прочитайте слова, ознайомтесь з їхніми значенням.

Верста – давня назва східнослов'янської міри великих віддалей, що становила 1,06 км.

Відьма – за народним повір'ям, жінка, яка, знаючись із нечистою силою, завдає людям шкоди; чаклунка.

Волюсть – адміністративно-територіальна одиниця, що входила до складу повіту.

Диканька – село на Полтавщині.

Дяк – служитель православної церкви, що допомагає священику під час богослужіння.

Заметіль – сильний вітер зі снігом.

Засідатель – представник населення, який бере участь у розгляді судової справи.

Знахар – людина, що лікує різними немедичними засобами.

Кирпатий – короткий, задертий догори (про ніс).

Коваль – майстер, що куванням обробляє метал, виготовляє металеві предмети.

Короткозорий – який погано бачить на далекій відстані (про очі).

Кум – 1) хрещений батько стосовно до батьків хрещеника і хрещеної матері.

2) *заст.* Приятель (у звертанні).

Осоружний – ненависний, немилий.

Подейкувати – говорити, розповідати що-небудь про когось, щось; передавати чутки.

Поцупити – вкрасти.

Проповідь – промова релігійно-повчального змісту, яка виголошується в церкві.

Сіни – нежила частина селянських хат і невеликих міських будинків, яка з'єднує жиле приміщення з ганком.

Шинок – *заст.* Невеликий заклад, де продавали на розлив спиртні напої.

Завдання 3. До поданих слів доберіть синоніми. Використовуйте довідку.

Гріх –	диво –	заметіль –
кмітливість –	козак –	лайка –
околиця –	парубок –	скриня –
художник –	чорт –	свідок –

Довідка: здивування, чудо, розум, округа, живописець, завірюха, нечистий, хуртовина, український воїн, очевидець, хлопець, паруб'яга, митець, сатана, помилка, лаяння, сварка, ящик, тямущість, злий дух.

Завдання 4. З'єднайте дієслова з їхніми значеннями.

1. Тинятися	а) передавати чутки;
2. Поклястися	б) робити кого-, що-небудь популярним, відомим;
3. Мститися	в) ходити сюди-туди без певної мети й напрямку;

4. Колядувати	г) робити когось радісним, задоволеним;
5. Примітити	д) дати клятву; урочисто пообіцяти що-небудь;
6. Втішати	е) заспокоювати кого-небудь;
7. Кланятися	є) здійснювати помсту над кимось, чимось;
8. Подейкувати	ж) уклін на знак привітання, поваги;
9. Прославляти	з) співати колядки;
10. Вгамувати	и) звертати увагу на кого-, що-небудь.

Завдання 5. Прочитайте пояснення фразеологізмів, які незабаром почуєте, переглядаючи фільм. Запам'ятайте їхнє значення.

Хоч око виколи – дуже темно, нічого не видно.
Вилазити рачки – бути дуже п'яним, не могли іти.
Ні з того ні з сього – без причини.

Завдання 6. Розгляньте світлини. Познайомтеся з героями мультфільму.

Коваль Вакула

Оксана

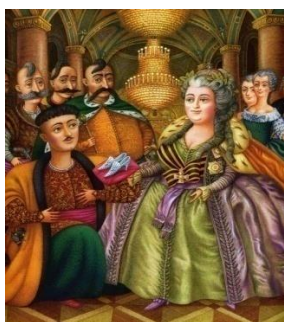

Солоха

Вакула перед царицею

Чуб та його кум Панас

Солоха та Чуб

Етап перегляду мультфільму „Ніч перед Різдвом”.

На цьому етапі роботи над фільмом пропонуємо студентам написати під світлиною кожного із героїв асоціації, риси характеру героїв, які виникають у них при перегляді (див. завдання 6).

Етап роботи після перегляду мультфільму „Ніч перед Різдвом”. Цей етап є дуже важливим, оскільки дасть змогу зрозуміти викладачеві як студенти зрозуміли зміст фільму (мультфільму), чи засвоїли нові слова. Пропонуємо такі вправи.

Завдання 7. Дайте відповіді на запитання.

1. Де відбуваються події мультфільму?
2. Кого вважали найгарнішою дівчиною на селі?
3. Хто кохав Оксану?
4. За що Чорт не любив місцевого коваля Вакулу?
5. Що люди в селі говорили про Солоху?
6. Чому в ніч перед Різдвом стало дуже холодно та морозно?
7. Що захотіла в подарунок примхлива Оксана від Вакули?
8. Чи погодився коваль підписати з чортом контракт?
9. Яким „транспортом” Вакула поїхав до Петербурга?
10. Чи подарувала цариця черевики для нареченої Вакули?

Завдання 8. Прочитайте уривки з діалогів. Скажіть, кому із героїв належать ці слова?

1. – *Навіщо ти прийшов? Хіба хочеш, щоб вигнала за двері лопатою? Відразу дізнаєся, коли батьків немає вдома. Що, скриня моя готова?*

– *Буде готова, моє серденько, після свят буде готова. Не сердься ж на мене! Дозволь хоч поговорити, подивитись на тебе!*

2. – *Це я, ти мій друг. Все зроблю для товариша і друга. Оксана буде сьогодні наша.*

– *Гаразд, за таку ціну готовий бути твоїм.*

3. – *Ти диви, якого чоловіка загнули в мішок. Та це ж кум!!!*

– *А ти думав хто? Що, гарно я з Вами пожартував? А ви, мабуть, хотіли мене з'їсти, замість свинини?*

4. – *І чого ж хочете Ви?*

– *Ваша величносте! Не накажіть стратити! Накажіть помилувати! Що буде не на гнів сказано, Вашій милості, зроблені черевички, що на ногах Ваших.*

Боже ти мій! Ось якби моя жінка... вбрала такі черевички!

– *Встань, якщо тобі так хочеться мати такі черевички, то це не важко зробити! Принесіть йому негайно черевички: найдорожчі, з золотом! Справді, мені дуже подобається ця простодушність.*

– *Боже ти мій, що за прикраси!!!*

Завдання 9. Рольова гра.

Пропонуємо студентам-іноземцям зіграти один із уривків фільму. Для цього їм потрібно відтворювати чи вигадувати діалоги. Це можуть бути такі сценки:

1. Перша зустріч Оксани з Вакулою.
2. Чуб та його кум Панас ідуть у гості до дядя.
3. Чуб у гостях у Солохи.
4. Вакула просить черевички для Оксани в імператриці.

Завдання 10. Студенти переглядають фрагмент фільму, обирають героя, який їм найбільше сподобався та вигадують біографії персонажів.

Завдання 11. Уявіть, що ви – режисер цього мультфільму. Напишіть твір (10-15 речень) на тему: „Якби я був (ла) режисером мультфільму „Ніч перед Різдом”.

Отже, на нашу думку, використання відеоматеріалів, фільмів та мультфільмів на заняттях з української мови як іноземної дає змогу підтримувати у студентів інтерес до вивчення мови, уникати монотонності, а також розвивати комунікативні навички у студентів-іноземців.

1. Білик О. Методичні засади використання відеокурсу з української мови як іноземної в освітньому процесі / О. Білик, О. Сухорукова // Теорія і практика викладання української мови як іноземної. – Львів, 2009. – Вип.4. – С. 59–66.
2. Johnson Laura B. Films in foreign language teaching / B. Laura Johnson // The French review. – 1956. – Vol. 29. – № 5. – Режим доступу: [http // www.jstor.org/pss/382077](http://www.jstor.org/pss/382077).

ANIMATED CARTOONS DURING LESSONS OF UKRAINIAN AS A FOREIGN LANGUAGE

Iryna Yuzvyak

The article deals with animated cartoons as teaching material for foreigners studying Ukrainian. The author considers the principles and criteria for the selection of films, what kinds of language skills they develop and proposes exercises for the formation of lexical and grammatical competence and for developing conversational speech in foreign students.

Key words: animated cartoon, film collection, Ukrainian as a foreign language

МУЛЬТФИЛЬМЫ НА УРОКАХ УКРАИНСКОГО ЯЗЫКА КАК ИНОСТРАННОГО

Ирина Юзвяк

Внимание автора сосредоточено на мультфильмах как учебном материале на занятиях по украинскому языку в иноязычной аудитории. Рассмотрены принципы и критерии отбора фильмов, предложены упражнения для формирования у студентов-иностранцев лексической, грамматической компетенции, а также навыков развития разговорной речи.

Ключевые слова: мультфильм, фильмотека, украинский язык как иностранный

Стаття надійшла до редколегії 5.03.2012

Прийнята до друку 2.04.2012